

Komel, Mirt

O vranících a démonech

Porta Balkanica. 2022, vol. 13, iss. 1-2, pp. [92]-93

ISSN 2570-5946 (on-line)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77225>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20230117

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

O VRANÍCÍCH A DÉMONECH

Mirt Komel

Přeložila: Kateřina Honsová¹

Včerejšek si pamatuju naprosto živě. Z Bruselu jsem jel vlakem – nebo spíš vlaky, protože jsem musel přestoupit – do Haagu, jen abych viděl ten jeden jediný obraz.

Zmnil se mě démon obsedantní touhy, tak jsem prostě musel jet.

Cesta ale zdaleka neodpovídala tomu, jak jsem si ji představoval – krásné, pohodové cestování po Nizozemí – což jsem si uvědomil skoro okamžitě potom, co jsem opustil hotel a nechal za sebou všechno a všechny.

Na bruselském *gare du nord* jsem málem nasedl do špatného vlaku, protože jsem byl nastavený na jízdní řád *gare central*, takže jsem místo nákupu přes online aplikaci zvolil radši staromódní okénko se starším pánem za přepážkou, který byl tak laskavý, že mi vytiskl nejen jízdenky, ale i podrobný jízdní řád (byl neuvěřitelně laskavý, že jsem si nejdřív myslel, že mi to nebude účtovat vůbec, ale pak mě to všechno dohromady stálo 90 eur).

Když jsem tímto způsobem ztratil skoro jednu hodinu na nádraží, pamatuji si, jak jsem si pomyslel: „Co by se mohlo vůbec pokazit?“ A pak jsem si uvědomil, že jsem se zapomněl podívat na otvírací hodiny muzea Mauritshuis, kam

jsem měl namířeno. „Sakra, já se tam nedostanu včas!“ Stál jsem na nástupišti a nervózně kouřil, a už jsem si nebyl jistý, že jedu správně. A i když vlak skutečně přijel, nemohl jsem uvěřit tomu, že skutečně odjíždím.

A přesto lokomotiva jako cválající vraník vyrazila vstříc odpoledni a po hodině strávené čtením jsem konečně dorazil do Bredy (belgického města se slovinským názvem). V Bredě jsem málem nestihl další spoj kvůli zpoždění prvního vlaku, na který jsem byl nucen se vrátit, jel sice také do Haagu, ale na jižní, a ne na hlavní nádraží, a tudíž dokonce dál od muzea, které již pomalu zavíralo.

Nad námi na kontinentu nízká oblačnost, která zakrývala ty nízké přízemní kapitalistické průmyslové budovy, které se táhly podél železniční trati tu a tam střídány cihlovými domy – na čistém nebi nad studeným zimním mořem v dálce nekončely jasné západ slunce, který očistil moji duši od pesimistických pochyb, které mě nahlodávaly, že se mi to možná nepodaří, takže se mraky mých myšlenek otočily správným směrem a společně s větrem napjaly plachty nadšení.

Na nádraží v Haagu si uvědomím, že to nestihnu, alespoň pěšky ne, a tak si vezmu první taxík, který jede okolo. Pomalá jízda dopravní špičkou mě znervóznila ještě víc, ale turecký taxikář v čínském křiváku mě odvezl do Mauritshuisu právě včas (jízda stála 10 eur, nechal jsem mu ještě něco navíc, jelikož spěchal, jak jen mohl, přestože vůbec nechápal můj důvod).

Nebo alespoň skoro včas, protože dobří lidé, kteří tam pracují – od hlídače před vchodem až po kurátora v galerii – mě chtěli přesvědčit,

¹ Text i jeho překlad vznikly v rámci projektu CELA (cela-europe.com), jehož cílem je rozvíjet dovednosti začínajících literátů a propojovat je napříč Evropou. CELA nabízí nové strategie pro psaní, vydávání a marketing knih potřebné v rychle se měnícím literárním prostředí. Tento projekt je spolufinancován programem EU Kreativní Evropa.

že jsem přišel pozdě, protože zavírají za čtvrt hodiny. To samé platí i o dívce se vstupenkami za přepážkou, která mě v duchu protestantismu zkoušela přesvědčit, že se to nevyplatí: „Opravdu stojí za to zaplatit plnou cenu vstupenky, když máte k dispozici jen patnáct minut?“ (cena té vstupenky byla mimochodem 15 eur) – slavnostně jsem odpověděl, že jsem tu jen proto, abych „si prohlédl pouze jeden obraz.“ – podívala se na mě, jako bych byl Slovinec (což jsem náhodou opravdu byl), a pak se zeptala: „Jaký obraz?“ – „Stehlíka,“ odpověděl jsem. Neznala ho.

Vzal jsem si vstupenku spolu s plánkem muzea a vyletěl jsem po schodech rychleji než výtahem (dvojitě schodiště s krásnými... no, na to teď není čas), přitom se na mě všichni udiveně koukali, jelikož jsem se pohyboval opačným směrem (muzeum se totiž zavíralo); ve druhém patře jsem téměř utíkal z místnosti do místnosti a hledal jsem to, pro co jsem přišel, až jsem vyděsil mnohem lépe oblečeného hlídače, který mě začal sledovat.

Najednou jsem *ho* našel.

Het puttertje, samo o sobě nic zvláštního, *trompe-l'oeil* s opěřencem v životní velikosti, přivázaným řetízkem ke svému bidýlku, podepsaný dole: C. FABRITIVS 1654. V tu chvíli to pro mě bylo vším. Důvod, proč jsem opustil literární dílny v Bruselu a odjel do Haagu, vycházel z touhy, která uměle a umělecky čerpá z románu, který jsem četl – Stehlík Donny Tarttové – neboť moje posedlost, jak jsem si později uvědomil, zrcadlila to, co posedlo hlavního hrdinu románu. Theo „Potter“ Decker vzal obraz a celý svůj život ho schovával jako památku a vzpomínku na matku, kterou ztratil při výbuchu v newyorské galerii, když tam byl obraz zapůjčen – při výbuchu, který byl ozvěnou toho, který zabil Fabritia, zničil jeho ateliér a pohřbil většinu jeho děl z roku, kdy namaloval stehlíka.

Teď byl ten obraz tady přede mnou, neklidný pohled přelétával od obrazu k hodinám s otázkou, kolik minut, možná dokonce jen sekund, mi ještě zbývá, než zavřou muzeum. V tu chvíli na mě promluvil démon: „Vezmi ho, zmocni se ho, je tvůj!“ A vážně jsem si ho chtěl vzít a přivlastnit si ho. Znáte tu šílenou touhu, abychom věci – a někdy i lidi – *vlastnili*. Ale o to tu vůbec nejde, o to potěšení z vlastnictví, ale jestli o něco jde, tak o potěšení z posedlosti, která člověka pohání. *Jde o lásku*. V mém případě: o lásku k obrazu stehlíka, kterou poháněla láska ke stejnojmennému románu.

Proto jsem to udělal.

Nastoupil jsem do zpátečního vlaku a snažil jsem se uvolnit, zatímco jsem přežvykoval burger (za 2,50 eur v bistru Febo). Vagón byl téměř prázdný – dva mladíci si pouštěli nějakou arabskou techno hudbu, mlčící kněz oblečený v bílém nehybně seděl a četl si noviny, čtyři teenageři v křiklavém oblečení si povídali – tak jsem se rozhodl podívat se na svou odměnu.

Podíval jsem se na fotku, pořízenou mobilem, a pak jsem si najednou uvědomil, jak je *řetízek* na obraze téměř neviditelný. Řetěz, který připoutává nejenom ptáka k bidýlku, ke kterému se nevyhnutelně stále vrací, ale také malíře ke svému obrazu a k umění malby obecně. Autorku románu k postavě, kterou vytvořila díky posedlosti obrazem, a mě k obrazu, do kterého jsem se zamiloval díky svému obdivu k jejímu psaní. Lásce, díky které jsem se také vydal na tento celodenní výlet z Bruselu do Haagu a zpět.

Myslel jsem na své vlastní řetězy, jimiž mě můj démon připoutává k psaní: bez ohledu na to, jak svobodný si myslím, že jsem, se stále vracím k tomu aktu psaní, bez kterého nemohu být – stejně jako jeden takový písíci stehlík, který může odletět, kam chce, ale vždy se vrátí na stejné místo.

Ale není právě toto umění? Nalezení této jedné věci, ze které můžete udělat svou posedlost, svou touhu, svou lásku – nejspíš jediného způsobu, jak démony, kteří na *tobě* jezdí, osedláš jak vránky a jezdiš na *nich* sám, třeba i vstříc takovému západu slunce, jaký malovali staří vlámští mistři?

Mirt Komel (nar. 1980)

Slovenský filozof a spisovatel - narozen v Nové Gorici. Jeho prvotinou je sbírka dramát *Mes(t)ne drame*. Dále byly publikovány jeho cestopisy *Sarajevski dnevnik* a *Kahirske kaheksije*. Za svůj první román *Pianistov dotik* byl nominován na prestižní cenu Kresnik. Svým druhým románem *Detektiv Dante* z roku 2021 se zapojil do projektu CELA, v jehož rámci musí spisovatelé odevzdat dva texty, které se poté přeloží do jazyků ostatních spolupracujících zemí. Překlad druhého textu *O vránkách a démonech* naleznete zde.

Kateřina Honsová (nar. 1987)

Vystudovala jihovýchodoevropská studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Absolvovala stáže a zahraniční studijní pobyty v Řecku, Dánsku, Slovinsku, Albánii a Kosovu. Momentálně je překladatelkou na volné noze.